

snímek 1

Chromatografické metody

---

snímek 2

Podstata

„Při chromatografii dochází k neustálému vytváření rovnovážných stavů separované látky mezi dvě fáze – stacionární a mobilní.“

---

snímek 3

Chromatografie

- Mobilní fáze - kapalina – LC
plyn – GC
- Eluce - Izokratická – stejná eluční síla
Gradientová – rostoucí eluční síla
- Použití - analytická
preparativní

---

snímek 4

Kapalinová chromatografie
LC|

- Mobilní fáze - kapalina
- Stacionární fáze - pevná fáze,
kapalina

---

snímek 5

Provedení LC

- Papirová PC
- Tenkovrstvá TLC
- Kolonová CC

---

snímek 6

Teoretické aspekty
chromatografie

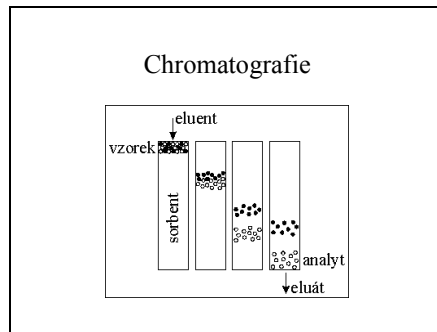

---

snímek 7

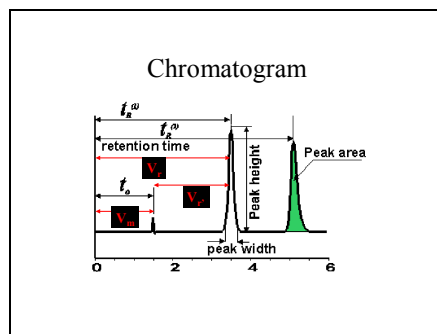

---

snímek 8

---

snímek 9

Retenční – eluční čas t_r

- Doba od nástřiku vzorku po dosažení maxima eluční křivky

Retenční – eluční objem V_r

- Objem mobilní fáze protékly od nástřiku vzorku po dosažení maxima eluční křivky

$V_r = t_r \cdot F_m$

F_m – objemová rychlost mobilní fáze

---

snímek 10

Mrtvý objem

$V_t = V_s + V_m$

V_t – zdánlivý retenční objem

V_r – redukovaný (skutečný) retenční objem

V_m – mrtvý objem – mimokolonové příspěvky
+ mimočásticový objem kolony

---

snímek 11

Kapacitní faktor k'

$k' = \frac{V_t - V_m}{V_m} = \frac{V_r}{V_m} = K_D \cdot \frac{V_s}{V_m} \quad k' = 1 - 10$

V_s – objem stacionární fáze
 V_m – objem mobilní fáze

Distribuční koeficient $K_D = \frac{c_s}{c_m}$

c_s – rovnovážná koncentrace látky ve stacionární fázi
 c_m – rovnovážná koncentrace látky ve mobilní fázi

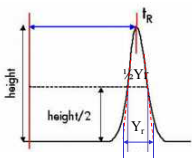
---

snímek 12

**Účinnost kolony
počet teoretických pater N**

$N = 16 \cdot \left(\frac{t}{Y}\right)^2$

$N = 5.545 \cdot \left(\frac{t}{1/2 Y_r}\right)^2$

---

snímek 13

Účinnost kolony
výškový ekvivalent teoretického
patra H

$$H = \frac{N}{I}$$

I – délka kolony

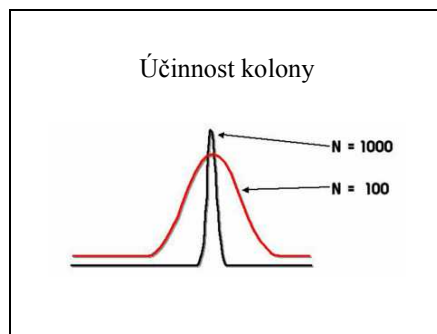

---

snímek 14

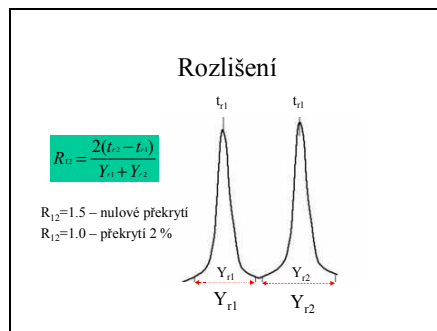

---

snímek 15

---

snímek 16

Síly a efekty využívané
při separaci

- Iontové síly
- Polární síly
- Nepochární síly
- Sterické interakce
- Efekt velikosti molekul

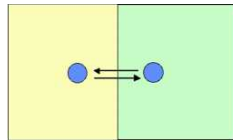

---

snímek 17

Rozdělovací chromatografie

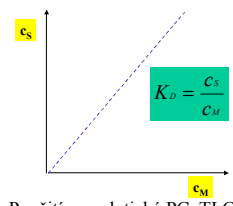

---

snímek 18

Rozdělovací chromatografie

Použití – analytická PC, TLC

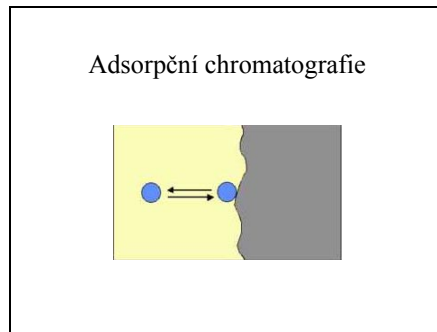

---

snímek 19

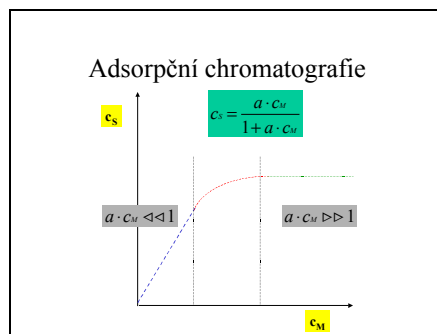

---

snímek 20

---

snímek 21

Adsorpční chromatografie

- Stacionární fáze – polární

Silikagel $\text{SiO}_2 \cdot n \text{H}_2\text{O}$

Oxid hlinitý Al_2O_3 , $\text{AlO}(\text{OH})$, $\text{Al}(\text{OH})_3$

Hydroxyapatit $[\text{Ca}_5(\text{PO}_4)_3\text{OH}]$

---

snímek 22

Adsorpční chromatografie

- Mobilní fáze – nepolární
- Eluce - zvyšováním polariry mobilní fáze

Eluotropická řada:
uhlovodíky<subst.uhlovodíky<ketony<
aldehdy<alkoholy<voda

---

snímek 23

Reverzně fázová chromatografie

- Stacionární fáze – nepolární
C₈, C₁₈
- Mobilní fáze – polární – vodné roztoky
pH → potlačit disociaci
- Eluce – snižováním polariry mobilní fáze
ACN, MetOH,

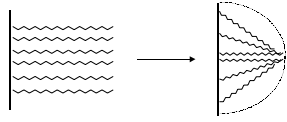

---

snímek 24

Reverzně fázová chromatografie

Kartáčový typ stacionární fáze H₂O

Použití : analytické – až 90 % analýz

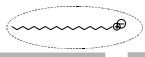

---

snímek 25

Iontově párová chromatografie

iontově párující činidlo   analyt

+ - SDS, HClO₄
- - tetrabutylamonium

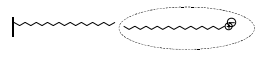

---

snímek 26

Iontově párová chromatografie

sorbent C₁₈   iontový pár

Stacionární, mobilní fáze, eluce – RPC
pH → plná ionizace analytu

---

snímek 27

Hydrofobní chromatografie

- Stacionární fáze – - C₈, -fenyl
- Mobilní fáze – vodné roztoky
1.7 M (NH₄)₂SO₄
- Eluce – snižováním iontové síly

Použití : purifikace bílkovin

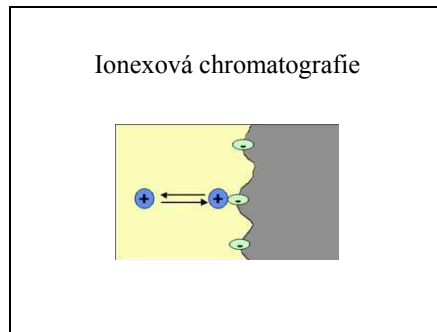

---

snímek 28

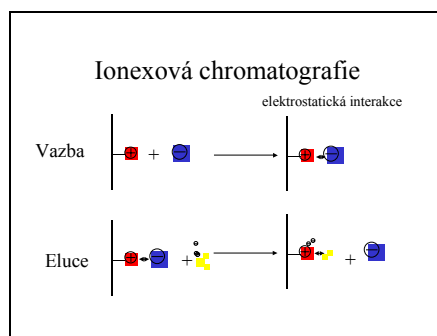

---

snímek 29

---

snímek 30

Ionexy

- Katexy - - vazba kationtů
silné - sulfo(S), sulfopropyl(SP) OSO_3^-
slabé - karboxy(C), karboxymetyl(CM) COO^-
- Anexy - + vazba aniontů
silné - dietylaminoetyl(DEAE)
slabé - trietylaminoetyl(TEAE)

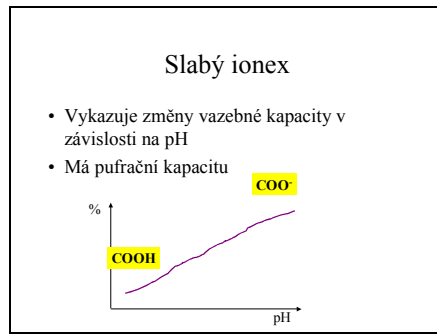

---

snímek 31

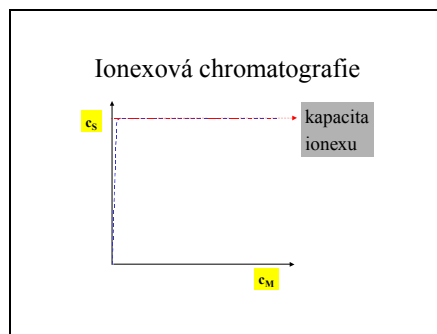

---

snímek 32

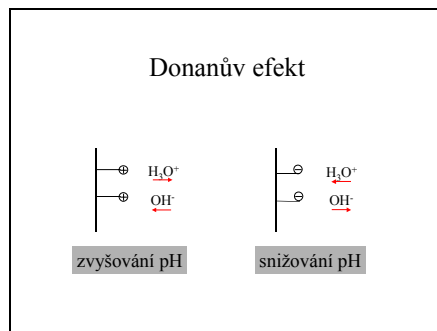

---

snímek 33

---

snímek 34

Ionexová chromatografie

- Nanášení vzorku – nízká iontová síla
- Eluce – gradientová
  - Zvyšováním iontové síly
  - Změnou pH
  - Afinitní eluce

Použití – purifikace, zakoncentrování, výměna pufru

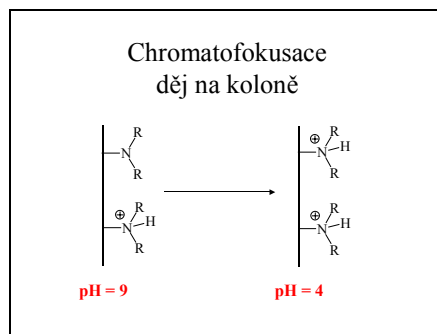

---

snímek 35

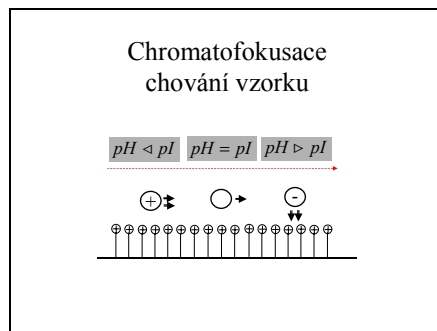

---

snímek 36

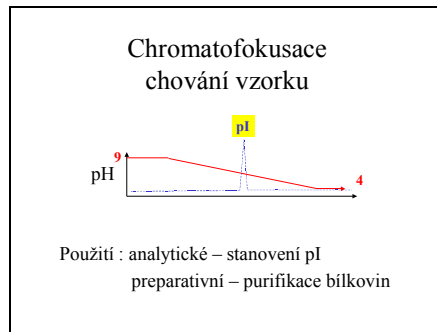

---

snímek 37

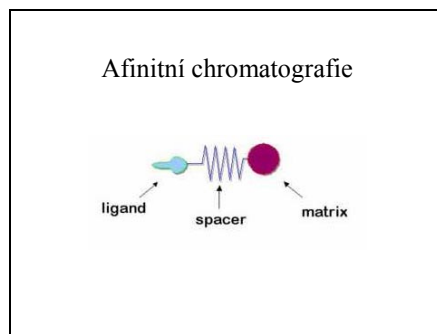

---

snímek 38

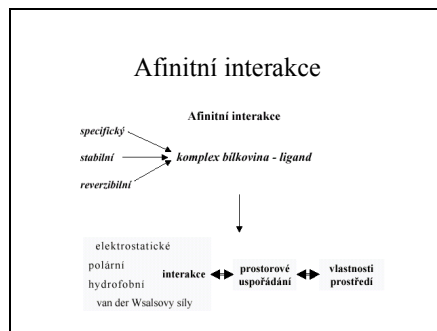

---

snímek 39

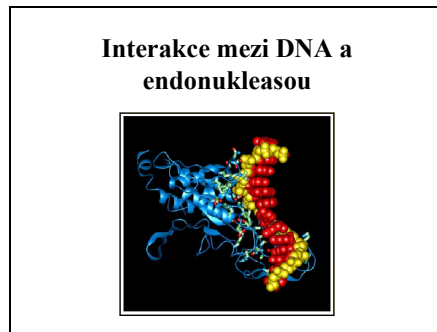

---

snímek 40

---

snímek 41

Afinitní páry

Ligand	Bilkočina	K_D (M)
antigen	polyklonální protilátka	$10^{-8} - 10^{-6}$
antigen	monoklonální protilátka	$10^{-12} - 10^{-8}$
biotin	avidin	10^{-15}
sacharid	lektin	$10^{-6} - 10^{-3}$
hormon, toxin	vazebný protein	$10^{-9} - 10^{-12}$
substrát	enzym	$10^{-7} - 10^{-3}$
inhibitor	enzym	$10^{-14} - 10^{-6}$

$K_D = 10^{-8} - 10^{-6}$ M

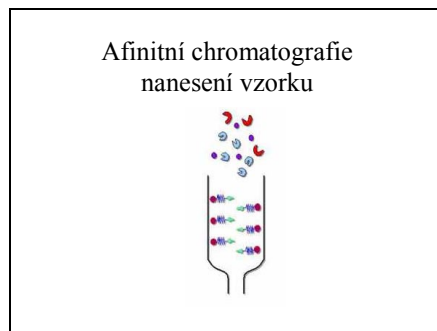

---

snímek 42

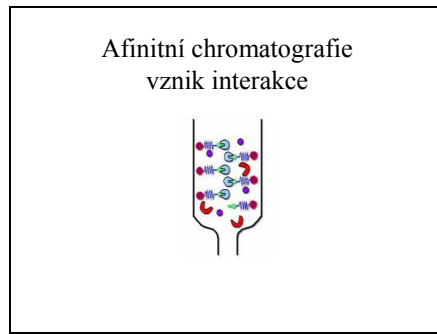

---

snímek 43

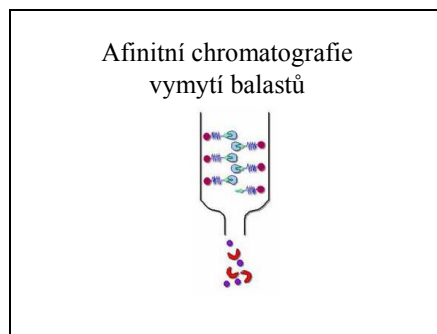

---

snímek 44

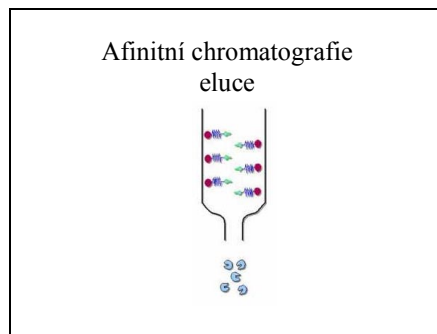

---

snímek 45

---

snímek 46

Předpoklady pro vznik komplexu

- Sterické – použití raménka (spacer)

- Optimální pH, iontová síla

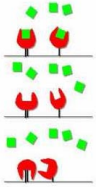

---

snímek 47

Předpoklady pro vznik komplexu

- Vazebné
- Konformační

---

snímek 48

Provedení

- Nanesení vzorku – nízká iontová síla
- Eluce – selektivní - volným ligandem
– neselektivní - změna pH, iontové síly, polarity

Použití : analytické (stanovení K), purifikace

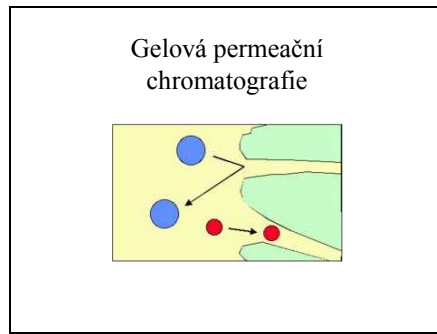

---

snímek 49

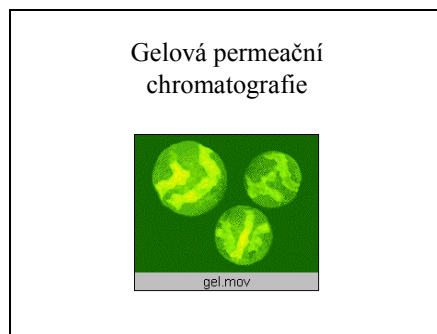

---

snímek 50

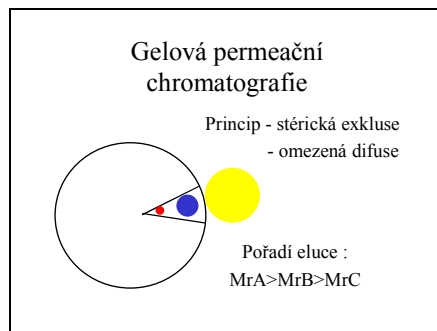

---

snímek 51

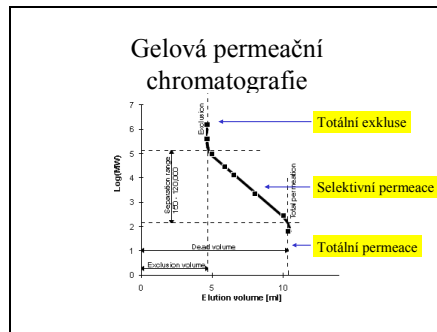

---

snímek 52

---

snímek 53

Gelová permeační chromatografie

- Nanášení vzorku – objem vzorku < 2% objemu kolony
- Eluce – izokratická

Použití : stanovení M_r , odsolování, purifikace

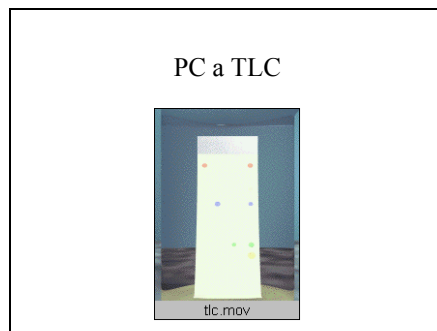

---

snímek 54

---

snímek 55

PC a TLC

- 1944 – Martin, Snyge - PC aminokyselin
(Nobelova cena)

- 1952 – TLC nahrazuje PC

---

snímek 56

Instrumentace PC a TLC

---

snímek 57

Chromatografický papír

- Nemodifikovaný

- Modifikovaný – ionexy, acylace

f. Watman (Anglie)
Schleicher-Schüll (Německo)

---

snímek 58

TLC

- Vlastní příprava - sypané, nalévané
- Komerčně dostupné - Silufol (Cz)
Watman

---

snímek 59

PC a TLC - mody

- rozdělovací
- adsorpční
- ionexová
- hydrofobní – RP a HIC
- gelová permeační

---

snímek 60

Nanášení vzorku

- Pipety
- Kapiláry

---

snímek 61

Provedení

- Vzestupné
- Sestupné
- Kruhové
- Dvojměrné

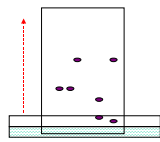

---

snímek 62

Vzestupné

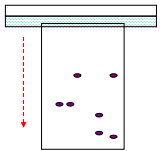

---

snímek 63

Sestupné

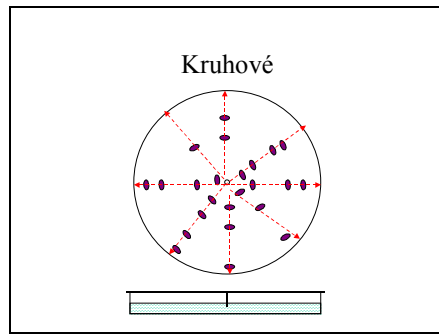

---

snímek 64

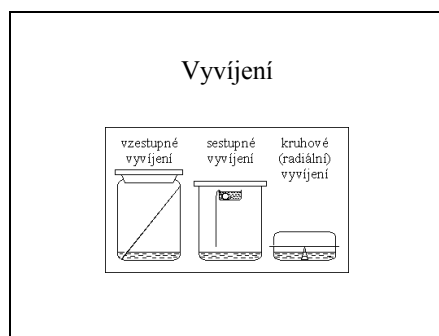

---

snímek 65

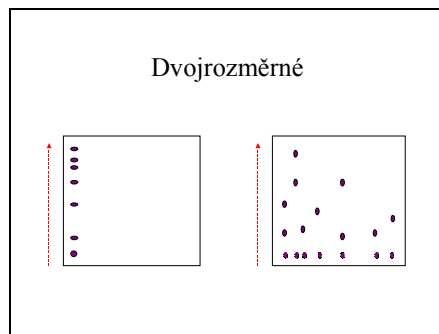

---

snímek 66

---

snímek 67

Provedení

- Analytické
- Preparativní

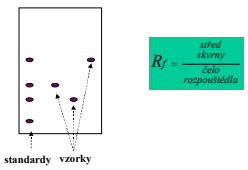

---

snímek 68

Analýza kvalitativní

standardy vzorky

$$R_f = \frac{\text{spot skvrny}}{\text{celá rozpouštědla}}$$

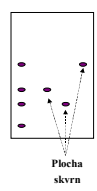

---

snímek 69

Analýza kvantitativní

- Planimetrie
- Denzitometrie

Plocha skvrn

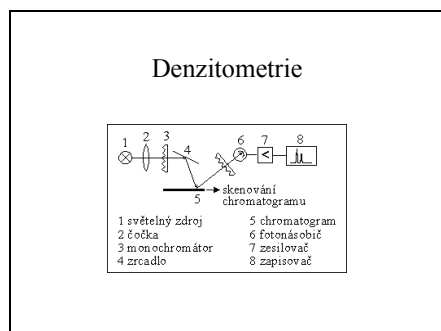

---

snímek 70

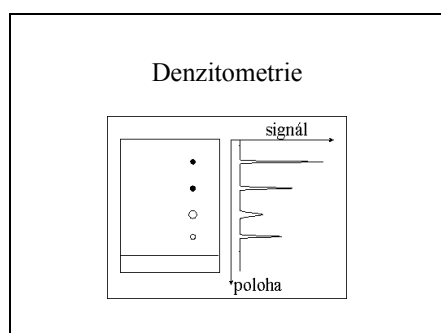

---

snímek 71

---

snímek 72

Preparace

- PC – vystřížení a eluce skvrny
- TLC – vyškrábání a eluce skvrny
– odsání a eluce skvrny

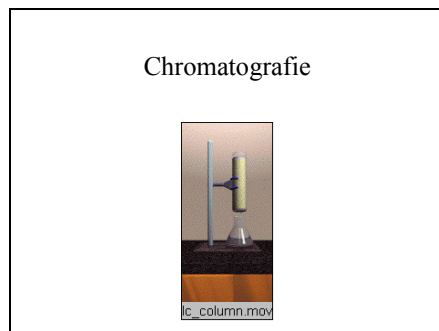

---

snímek 73

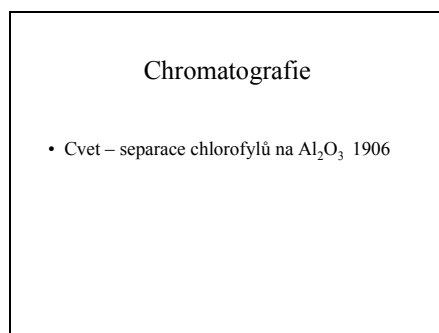

---

snímek 74

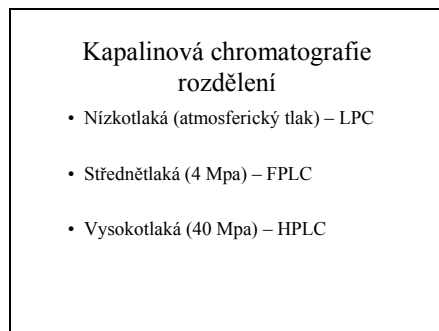

---

snímek 75

---

snímek 76

Kapalinová chromatografie
využití

- LPC – semipreparativní
- FPLC – semipreparativní a analytická
- HPLC – analytická

---

snímek 77

Kapalinová chromatografie
doba trvání

- LPC – hodiny
- FPLC – desítky minut
- HPLC – minuty

---

snímek 78

Zařízení pro LPC

---

snímek 79

Instrumentace pro LPC

- Pumpa – peristaltická nebo gravitace
- Gradient – mísič gradientu
- Dávkování – přímo pumpou na kolonu
- Kolony – skleněné
- Detekce – spektrofotometrická 254, 280 nm
- Vyhodnocování – zapisovač
- Sběrač frakcí – programovatelný

---

snímek 80

Instrumentace pro FPLC a HPLC

---

snímek 81

Zařízení pro HPLC

The diagram illustrates the components of an HPLC system. It includes a reservoir of mobile phase (eluent), an injection valve, a pump, a column, a detector interface, and a data station. A loop is also shown connected to the injection valve. Labels with leader lines point to each of these components.

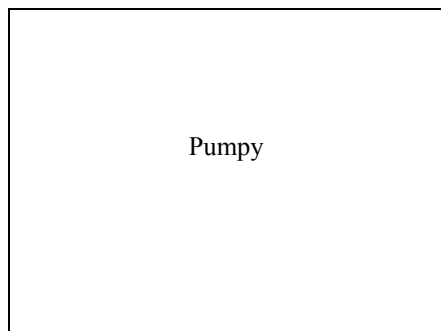

---

snímek 82

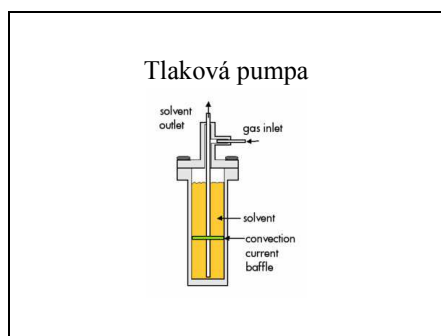

---

snímek 83

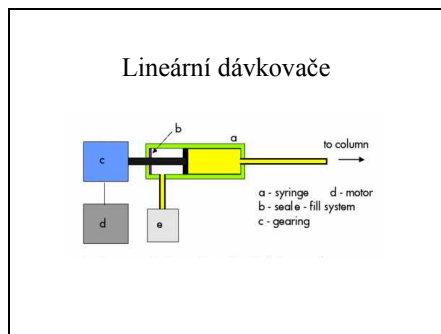

---

snímek 84

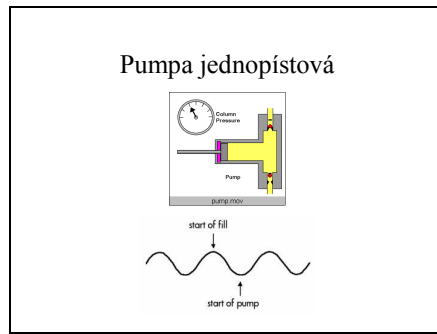

---

snímek 85

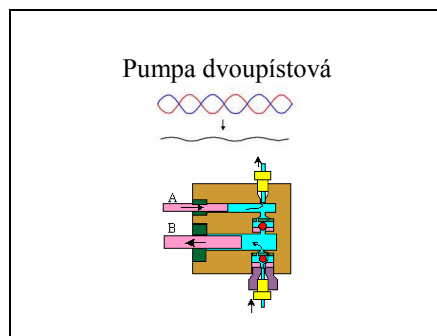

---

snímek 86

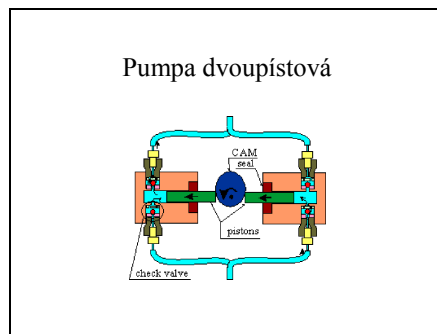

---

snímek 87

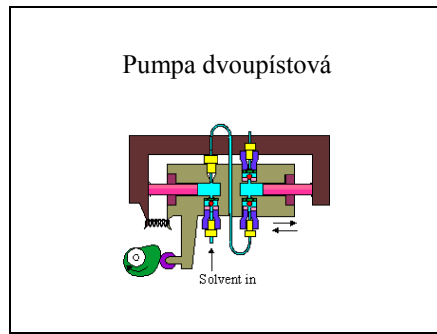

---

snímek 88

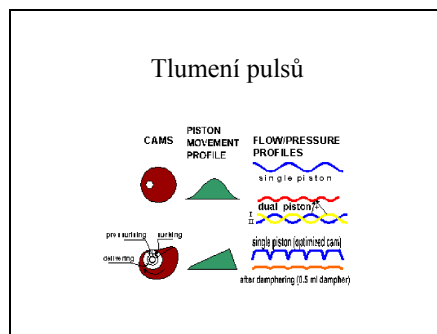

---

snímek 89

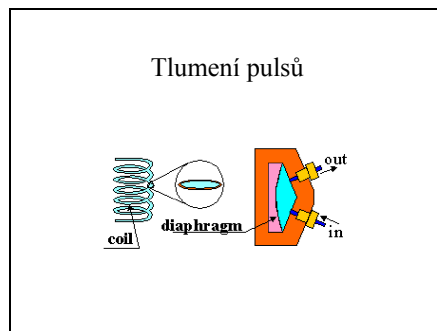

---

snímek 90

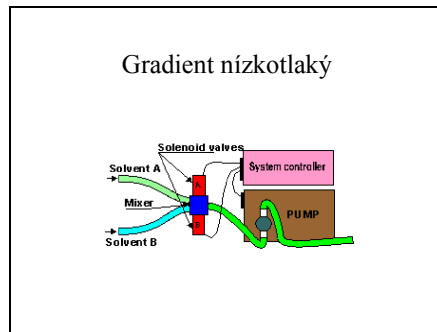

---

snímek 91

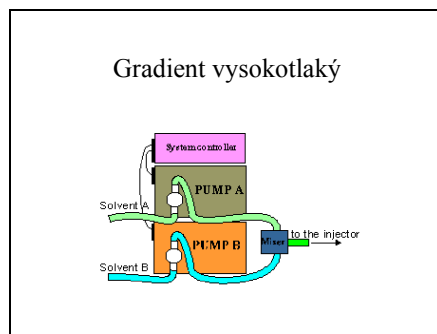

---

snímek 92

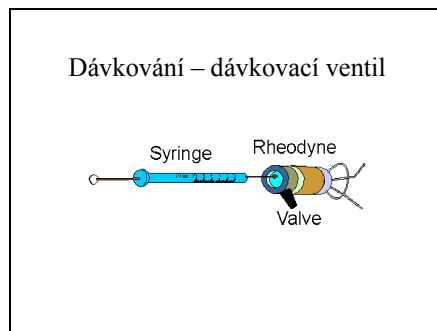

---

snímek 93

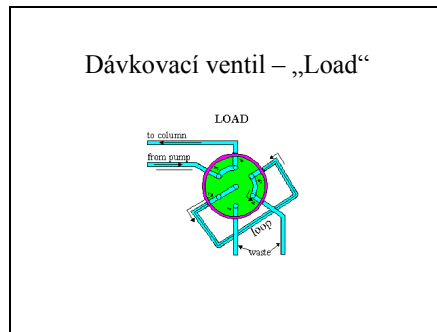

---

snímek 94

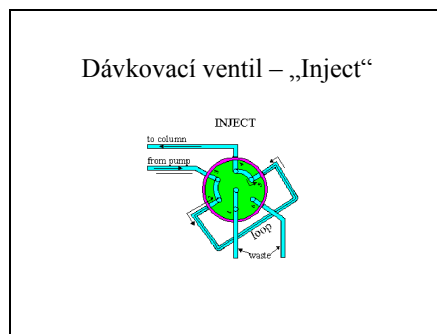

---

snímek 95

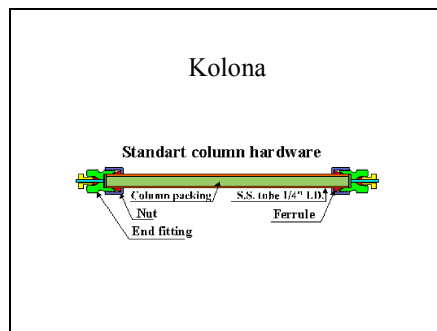

---

snímek 96

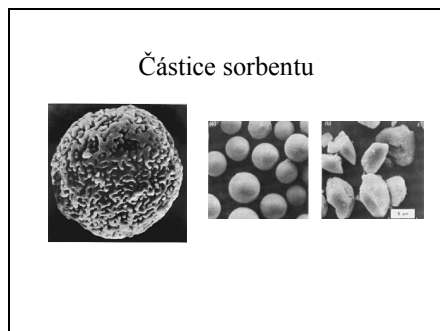

---

snímek 97

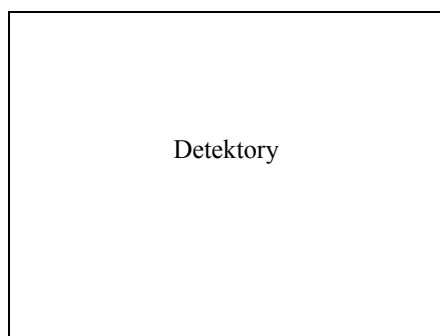

---

snímek 98

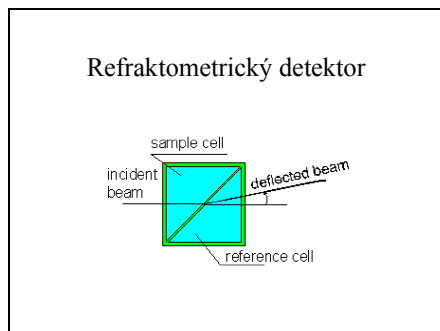

---

snímek 99

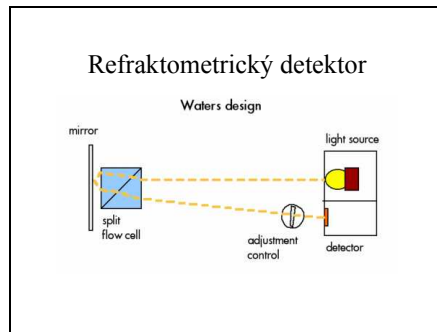

---

snímek 100

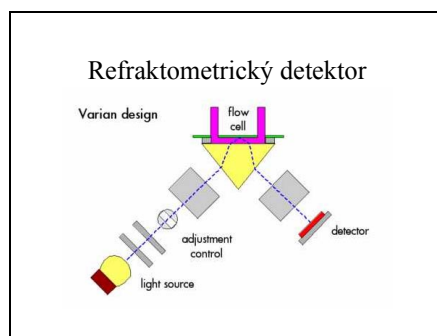

---

snímek 101

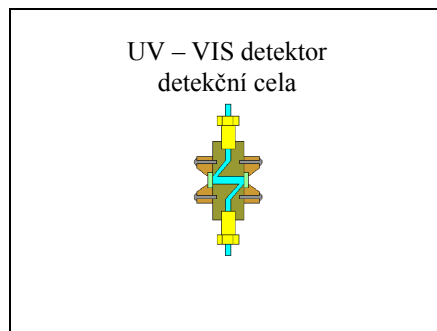

---

snímek 102

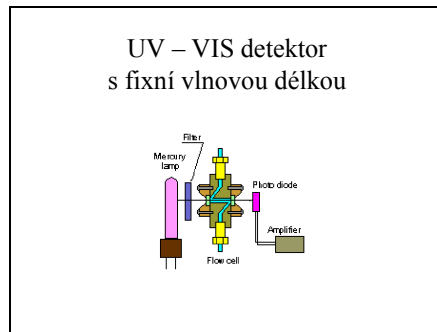

---

snímek 103

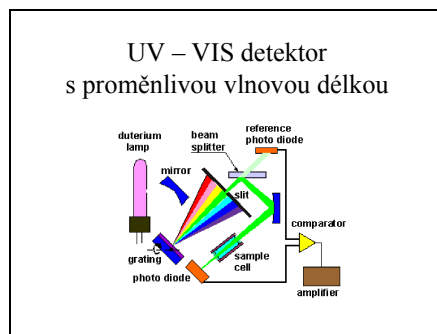

---

snímek 104

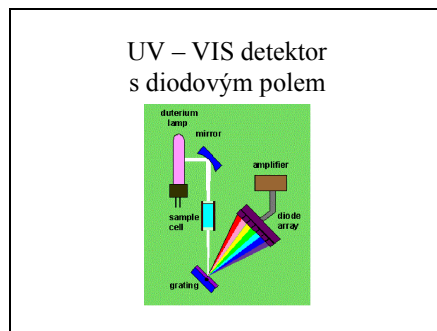

---

snímek 105

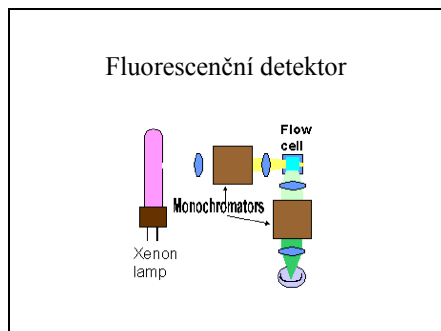

---

snímek 106

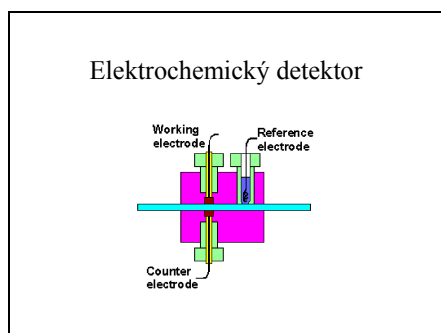

---

snímek 107

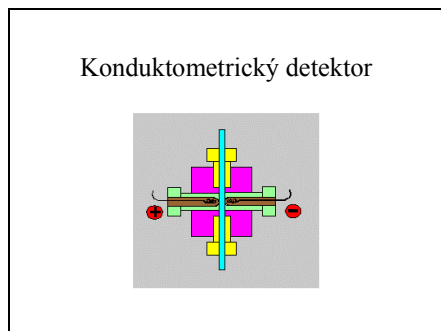

---

snímek 108

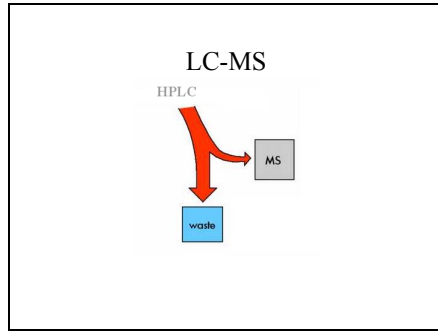

---

snímek 109

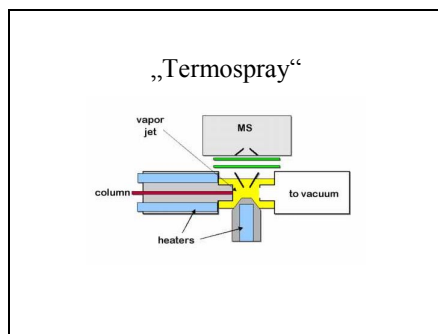

---

snímek 110

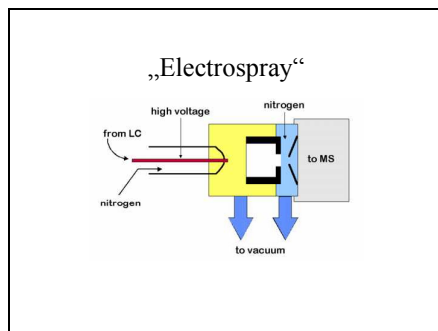

---

snímek 111

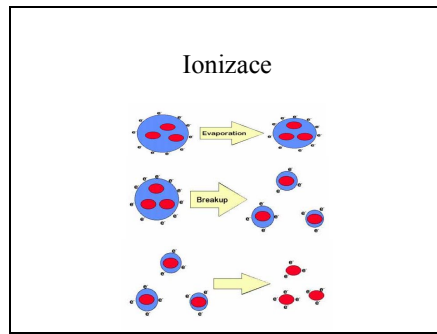

---

snímek 112

---

snímek 113

Derivatizace

- „pre-column“ - před vlastní analýzou
- „post-column“ – za kolonou po analýze

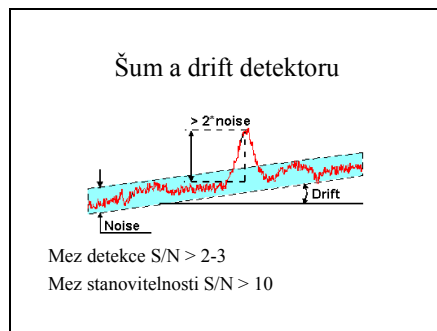

---

snímek 114

---

snímek 115

Vyhodnocení

- Zapisovače
- Integratory
- Integrovaný software + PC

---

snímek 116

Provedení

- Analytické
- Preparativní

---

snímek 117

Analýza kvalitativní

- Srovnání retenčních časů (objemů) piků u vzorku a standardů
- „spiking“ – přidání standardu do vzorku →
nárůst výšky piků
- Specifická detekce – UV-VIS, fluorescence,
elektrochemická
- MS

---

snímek 118

Analýza kvantitativní

↓

Plocha (výška) píku

- Metoda externího standardu
- Metoda vnitřního standardu
- Metoda standardního přídatku

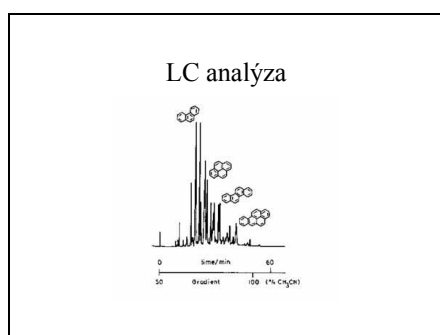

---

snímek 119
